ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, by
The Ukrainian Nat'l Ass'n
of America
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year ... $2.00 | Canada & Europe:
half year ... 1.00 | per year ... $3.00
single copy ... .03 | half year ... 1.50

СВОБОДА

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік ... $2.00 | Канада і Европа:
на пів року 1.00 | на рік ... $3.00
поод. число .03 | на пів року 1.50

УРЯДОВИЙ ОРГАН У. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE UKR NAT'L ASS'N OF AMERICA

РІК XXII. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер 26-го падолиста 1914. Ч. 80. VOL. XXII. Jersey City, N. J., Thursday, November 26, 1914. N. 80.

НОВЕ НАСИЛЬСТВО МОСКАЛІВ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Велика битва в Польськім Королівстві не дала доси рішаючого вислїду.

Німецькі війска у полудневій Бельґії ладять ся до походу на Кале.

Революція у французьких кольоніях в північній Африці.

Війна з Росією.

НОВЕ НАСИЛЬСТВО МОСКАЛІВ.

ЛОНДОН, 26. падолиста. — **З Петрограду доносять, що російське правительство видало приказ, щоби всї учителї, професори, урядники і пр., які мешкають у східній Галичині, в як найкоротшім часї набули знаня російської мови.**

Російське правительство наміряє завести небаром російську мову яко урядову і викладову в занятій части Галичини.

МОСКАЛЇ УТІКАЮТЬ ЗПІД ПЕРЕМИШЛЯ.

ЛОНДОН (через Амстердам), 24. падолиста. — **З Відня доносять, що на воєннім теренї в Галичинї не зайшли ніякі більші зміни.**

Залога Перемишля зробила кілька разів випади з фортів, задаючи облягаючим Москалям великі страти. Москалї були приневолені подати ся назад і находять ся у значнім віддаленю від крiпости.

З воєнних зглядів австрійські війска опорожнили кілька переходів в Карпатах.

Як звісно, перед двома днями доносили телєграми про упадок Перемишля. Тимчасом віденське донесенє стверджує, що Москалї цофнули ся від фортів і заняли становище в малім віддаленю, щоби їх не досягнули гарматні кулї з фортів.

Опорожненє деяких переходів через Карпати має правдоподібно на цїли знова перепустити російське війско на Угорщину, щоби відтак прогнати його з такими стратами, як се було передше.

АВСТРІЙЦЇ ЗАНЯЛИ МІСТО ПІЛЇЦУ.

ВІДЕНЬ (через Лондон), 24. падолиста. — Австрійський генеральний штаб подає про битви в російській Польщі і Галичинї отсї вісти:

„В російській Польщі нема ще рішаючого вислїду. Наші війска ведуть офензиву на схід від Ченстохови і на північний схід від Кракова.

„При здобутю міста Пілїци (33 миль на північний схід від Кракова) полонили наші війска 2.400 Москалів. Огонь наших тяжких гармат є знаменитий. Російські війска, які перейшли ріку Дунаєц, не були в силї посунути ся дальше наперед".

НІМЕЦЬКИЙ УРЯДОВИЙ ЗВІТ.

БЕРЛІН (бездр. тел.), 24. падолиста. — Головний німецький генеральний штаб оголосив звіт отсего змісту:

„На східнім теренї війни битва ще нерішена.

„У Східних Прусах заняли наші війска дуже догідні становища на північний схід від Мазурських озер.

„Тяжка битва, яка відбуваєть ся у північній части Польського Королївства, не принесла ще ніякого рішаючого вислїду.

„В полудневій части Польського Королївства триває битва дальше в околицї Ченстохови.

„На нашім полудневім крилї (на північний схід від Кракова) австрійські війска підняли офензиву".

СКІЛЬКІСТЬ БРАНЦЇВ В АВСТРІЇ.

ВІДЕНЬ, 24. падолиста. — Число бранців у австрійських руках було до дня 12 с. м. таке: 867 офіцирів і 92.727 жовнірів.

ҐЕНЕРАЛ ГІНДЕНБУРҐ ВЕДЕ ПРОВІД У РІШАЮЧІЙ БИТВІ.

БЕРЛІН (через Лондон), 24. падолиста. — **Цїла Німеччина вірить в спосібности ґенерала Гінденбурґа і є певна великої сьвітлої побіди над Москалями.**

Москалї одержали нові сили і спричинили, що офензива Німців була в части здержана. Однак на ті становища кинено нові німецькі резерви.

Донесеня про побіди Москалів в Польськім Королївстві є зовсїм безпідставні.

МОСКАЛЇ ХВАЛЯТЬ СЯ ПОБІДОЮ.

ЛОНДОН, 24. падолиста. — Послїдне урядове російське донесенє подає отсї вісти:

„Німецькі війска були приневолені опустити місцевости на лінії Стриків, Шадек, Здуньска-Воля і Возники".

На підставі сего донесеня, яке може в дійсности не має ніякого більшого значіня, деякі американські часописи оголосили вісти про рішаючу побіду Москалів та про розбитє 100.000 німецької армії в Польськім Королївстві. Тимчасом на підставі послїдних урядових донесень можна заключати, що битва триває дальше та що до рішаючого вислїду ще далеко.

ВЕЛИКА ЗАДАЧА ПЕРЕД РОСІЯНАМИ.

ЛОНДОН, 21. падолиста. — Телеграфуючи з Петрограду, говорить кореспондент часописи „Дейлі Телеграф":

„Дістави ся на німецьку границю, Росіяни мають тепер величезну задачу перед собою, бо Німцї на своїй власній територїї будуть бороти ся після своїх власних метод, маючи за собою майже досконалі комунікаційні лінії, якими армія може переносити ся автоматично.

„Недосконалі услівя транспортації для Росіян поправлять ся з початком зими, яка настане за який місяць. Тодї дороги стверднуть. Через сей місяць чекання Росія випхає наперед всї свої резерви.

„Що Німцї не мають наміру вертати назад до Польщі, видно з того, що вони скрізь понищили мости, а навіть поорали звичайні дороги".

УГОРЩИНА ДАЄ ПРАВА РУМУНАМ.

ВЕНЕЦІЯ, Італія, 23. падолиста. — Приходить тут чутка, що граф Тіса, премієр Угорщини, вислав лист до греко-православного румунського епископа, в якім обіцяє Румунам ріжні полїтичні уступки, коли Румунія поможе Австро-Угорщині в війнї. Поміж уступками є повна амнестія для всїх полїтичних проступників, дозвіл вживати і виставляти румунський прапор, заведенє справедливого виборчого закона, що дав би Румунам належиту репрезентацію в соймі і реформа шкільних законів.

Війна з Францією.

ФРАНЦУСЬКИЙ ЗВІТ ПРО ПОЛОЖЕНЄ НА ЗАХІДНІМ ВОЄННІМ ТЕРЕНЇ.

ПАРИЖ, 24. падолиста. — Нинї пополудни видано таке урядове оповіщенє:

„Взагалї беручи, можна сказати, що дня 23. с. м. не було жадних важнїйших змін на західнім воєннім теренї. Здовж більшої части фронту неприятель безвпинно острілював наші війска, але се острілюванє було слабше ніж попередних днів.

Позатим в деяких місцях були напади піхоти, які одначе відперто. Як ми сього ожидали, ті напади були незвичайно завзяті в горах Арґонах, де ми здобули кавку ґрунту, — а також в околици Фо де Парі.

Між горами Арґонами і Воґезами нічого важнїйшого не стало ся. Воєнній акції стояла богато на перешкоді мрака.

Здоровельні відносини серед війска вдоволяючі.

АНГЛІЙСЬКА ПОМІЧ ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 24. падолиста. — Коло Іпр, де Німцї все починають нові напади, є наші становища особливо сильні. Тутки стоїть анґлійський центр. Анґлійські сили є тепер більші ніж давнїйше. Неурядово подають, що ті сили виносять 400.000 до 450.000 люда. Сьвіжі війска приходять щодня з Анґлії. Дотеперішні анґлійські страти, які подають на 57.000 людий, доповнено новими присланими контингентами.

ЛОНДОН БОЇТЬ СЯ.

ЛОНДОН, 24. падол. — У Фляндрії мабуть прийшло до цїлковитого застою, хоч міста: Реймс, Соасон й Іпр є виставлені на бомбардованє зі сторони Німців. Німцї не пробують тепер передерти ся на побереже, хоч є признаки, що вони можуть се зробити кождої хвилї. Раз-у-раз приходять нові скріпленя для Німців; зачувати, що вони нападуть около 10. грудня на французьке побереже.

Такі втрати, що їх потерпіли Німцї у Фляндрії, ледви дадуть ся заприміти, з депеші з Берліна доносять, що там числять на зиму як на свого союзника.

Четвертий контингент німецьких скріплень саме прибув до Фляндрії і вже протягом біжучого тижня належить сподївати ся нового нападу.

Коли би ся офензива між Аррас і морем не мала успіху, то Німцї зрезиґнують з того пляну і подадуть ся до своїх полевих укріплень, що їх у великій скількости побудували поза фронтовою лінією.

ПРИКРІ ВІСТИ З ГАЛИЧИНИ.

З Галичини (через Відень) приватною дорогою наспіли такі вісти:

Російські військові власти арештували у Львові також нашого славного письменника д-ра Івана Франка і вивезли в глибину Росії. Се є для нього великим ударом, бо як звісно, він в останних роках тяжко хоровув і потребував би і тепер опіки та відпочинку.

Такого варварства, щоби брати до вязниці хорого чоловіка, зі спаралїжованими руками може допустити ся дійсно лише одна варварська Росія, тим більше, що не мала до сього найменьшої причини, бо др. Іван Франко останними часами віддавав ся тільки спокійно науковим працям.

Друга прикра вість, яка прийшла тою самою дорогою, доносить, що **Москалї забрали в Галичинї 40 тисяч молодих українських хлопців у віці від 16 до 20 літ і вивезли їх до Росії, де вчать їх на вояків.**

Ся вість прямо неймовірна, бо в Росії є досить старших хлопів, котрі надавали би ся до військової служби, а доси ще не служать, бо Росія не могла такої сили покликати під оруже.

Се можливе хиба тодї, коли би Москалям ходило не о самих жовнїрів, а **о діявольський злочин на Українцях, щоби задати нашому народови в Галичинї як найстрашнїйший удар.** Коли би се дійсно була правда і Росія опісля тих українських хлопців вислала до Галичини на війну, то тим своїм скаженим злочином вона змусила би тих хлопців **до убийства таки вже своїх найблизших, своїх рідних, своїх батьків, братів, свояків.**

Се було би гірше від турецького яничарства, бо ті змалку виховували християнські діти на завзятих ворогів свого народа; отже коли яничари били ся за турецьку справу, то вони не були сьвідомі свого злочину, а тут наші хлопці були би сьвідомі того страшного злочину, були би сьвідомі того, що їх гонять боронити ворожу справу і стріляти батьків та братів або дати ся їм застрілити.

* * *

Сих вістий годі основно провірити і ствердити достовірно, чи дійсно такий злочин став ся. Тому ми такі вісти подаємо із застереженєм, що треба виждати на провіренє їх. Таксамо як прийшла до нас вість про зруйнованє українських домів у Львові, ми також подали її із застереженєм. Опісля анґлійські ґазети з Лондону потвердили посередно ту вість, бо доносили про збуренє домів у Львові. Не подавали вправдї, що се якраз українські, але се вже наводить на се.

Одначе мимо того ми ще не можемо тих прикрих вістий брати з цїлою певностю, а мусимо ждати достовірного потвердженя. Діждатись певного потвердженя таких вістий тепер покищо дуже тяжко, бо австрійським ґазетам того не вільно писати, аби не тривожити населеня, а російським тому, що се було би звернене проти російських військових властий. В листах також таких вістий не пускають, хиба удасть ся се припадково. З уваги на се преса не всилї провірити і справдити вістий з поля війни і хоч може і до половини всїх воєнних вістий не має довіря, то мусить їх подавати з дневникарського обовязку, хоч рівночасно вважає також своїм обовязком бодай остільки успокоїти своїх читачів, що застерігаєть ся, що треба ще виждати на провіренє і справдженє таких вістий, а тодї можливо, що вони покажуть ся — неправдивими, чого ми у згаданих висше випадках собі щиро бажали би.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим подає ся до відома, що на підставі § 149 статута Руського (тепер Українського) Народного Союза слїдуючі відділи зістали суспендовані: Від. 6 в Бровнсвіл, Па. Від. 206 в Вунсокет, Р. Ай. Від. 232 в Ню Алексапдія, Па.

Макаду, Па., 19. падолиста 1914 р.

Д. Капітула, гол. предс. У. Н. С.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим подає ся до загального відома, що з днем 10. падолиста 1914 р. згідно з приписами статута Руського (тепер Укр.) Нар. Союза, з Братства Лицарів сьв. Ґеорґія, відділ 250 Укр. Нар. Союза, в Норт Сайд Пітсбурґ, Па., знято суспензу, а тим самим сей відділ остає надалї правним підвладним відділом орґанїзації.

Макаду, Па., дня 10. падолиста 1914 р.

Д. Капітула, гол. предс. У. Н. С.

РОДИМЦЇ! ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА, БО СЕ Є ОДИНОКА І НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА ОРҐАНІЗАЦІЯ В АМЕРИЦІ!

ЛИСТА УТРАТ находить ся на сторонї 4-тій і 5-тій.

B296

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
Published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, at
83 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY.

Published by
The Ukrainian National Association
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year, for Canada three dollars a year.
Single copy: 3 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

За всі оголошення (адвертайзменти), поміщені в „Свободі", Редакція не відповідає. Рукописий не звертається.

Турки про Україну.

Дневник „Тасвір-і-Ефкіяр" в Константинополи оголосив дня 20. жовтня слідуючу статю про українську справу:

„Росія, яка від давна вже мріє про занятє Константинополя, є вічним ворогом Туреччини, що панує над Дарданелями. Росія воює для свого інтересу під позором оборони славянства; вона все виступала проти Туреччини і використовувала кожду нагоду, щоби її наробити клопотів. Історія подій на Балкані доказує, як фалшиві є панславістичні бажаня і почуваня Росії і як вони шкодять Славянам.

„А що можна би сказати про внутрішну політику Росії, котра прямо масакрує велику часть свого населеня? Гноблене й переслідуванє, доверщуване на підставі національних і релігійних жадань, становлять головну засаду російської політики. Є обовязком нинішної цивілізації знищити таку державу, що є тираном для своїх народів; се є одинока дорога до увільненя тих народів із закріпощеня.

„З того згляду треба також взяти під увагу добро загрожених сусідів Росії і мир в Европі та в Азії. Також побіда Німеччини й Австро-Угорщини мала би на сю обставину дуже важний вплив. Діяльність Туреччини розбуджує надії не лише серед населеня турецької держави, але також і серед Турків та музулманів в Росії, які виставлені там на переслідуванє.

„Побіч Турків мусить ся взяти на увагу найбільший нарід, гноблений Росією, а то: Українців. Їх гнобить Росія найгірше і тому турецька поміч є для них пожадана. Турецький нарід знає Україну. Історія згадує про взаімні борби та війни між Туреччиною и Україною, але згадує також і про те, що наші падишахи давали захист українським козакам. Тепер мож надіяти ся, що можуть віджити добрі зносини між обома народами.

„Коли вдасть ся покорити Росію і прогнати її там, де її природні й національні границі, тоді відживе Україна наново. Вільна Україна може становити союзницю Туреччини проти Росії. Українці можуть мати в нас щирих приятелів і український гноблений нарід певно прийме охочо турецьке військо, що хоче освободити його з ярма".

Згадана часопись оголошує також розмову з представителем української делеґації, яка обїздить всі держави Европи, щоби запевнити поміч своїй вітчині. Український делегат представляє в досадних словах ту неволю, якої зазнає український нарід під московським ярмом, переслідуванє української мови й літератури і з притиском підносить се, що Українці мусять використати сю війну, та домагати ся независимости свого народа. Дневник запевнює, що незабаром подасть цілий ряд статий про українську справу, щоб її належито висьвітлити.

ПРИ ВСЯКИХ НАГОДАХ: НА ВІЧАХ, НА ЗБОРАХ, НА МІТІНҐАХ, НА НАРАДАХ, ПРИ РОБОТІ, НА ЗАБАВАХ, НА ВЕСІЛЯХ, ХРЕСТИНАХ І Т. Д. ПАМЯТАЙМО ПРО ЖЕРТВИ ТЕПЕРІШНОЇ ВІЙНИ У НАШІМ РІДНІМ КРАЮ ТА ЗБИРАЙМО ЯК НАЙБІЛЬШЕ ЖЕРТВ НА ТУ СЬВЯТУ ЦІЛЬ НАРОДНУ!

АВСТРІЙСЬКІ ЖОВНІРИ УМИРАЮТЬ З БРАКУ ВАТИ.

Благанє ранених з Відня.

Між сотками прикрих та болючих вістий, які появляють ся щоденно в американських часописях, помістили амер. часописи 18. падолиста статю п. н. „Благанє з Відня", яку прислав листом з 17. жовтня с. р. Американець Вілєм Г. Шенгерд, котрий тепер перебуває у Відни. Ся статя в українськім перекладі звучить так:

Відень, 17. жовтня 1914.

До Американського Народу.

Коли Різдво (Крісмас) має для вас якенебудь значінє, то тут лучаєть ся вам добра нагода. Не має се ніякої стичности з війною. Вимагає сего сама людскість. Є се річ неутральна — так як неутральним є біль і симпатія цілого загалу.

Від трох тижнів тутешні шпиталі є абсолютно без вати, щоб заосмотрити рани умираючих жовнірів. Американський відділ Червоного Хреста, котрий прибув тут вчера, привіз з собою малі запаси, які сейчас порозсилалось до ріжних шпиталів і які мимо найбільшої ощадности вистарчать заледви на пару днів.

Лікарі та доглядачки є приневолені уживати малих нитяних мішків. Кождий у Відни, хто не є всилї нічим иншим прислужитись, посьвячує свій час на торочене малих платків полотна, витятих з простирал і хустинок. Короткі кусники ниток зшивають в ґазові (йодоформова ґаза — тонка матерія до обвязуваня ран) мішочки, які опісля стерилізують. Найделікатнійші рани мусять лікарі обвивати сим твердим, сирим матеріялом.

Американці в імя людскости повинні післати вату до Австрії. Ніякий край не може помочи в тім напрямі. Американці нарікають найбільше на те, що їх склади є переповнені ватою. В Австрії ранені жовніри умирають в страшних муках з браку кількох ґрамів вати. А тут небавом цілий сьвіт сьвяткуватиме Різдво Христове!

Кождий Американець повинен уважати собі за обовязок купити малу пачку вати, заадресувати: „Red Cross" Vienna, Austria (Watte fuer die Verwundete) і вплатити через пакункову почту (парсел пост). До трох тижнів по висилці вата буде вже у віденьских шпиталях: на кождий случай прийде тут перед Різдвом.

Я докладно переконав ся щодо запасу вати у шпиталях. Її зовсім нема. Навіть запас шпитальняної ґази вичерпуєть ся. Доглядачки уживають лише двоцальових квадратових кусничків ґази до вичищуваня ран, замісць приписаних кусників, величини хустинки до носа. Ґазу можуть ще до певної міри виробляти в Австрії, але шпитальняна вата мусить бути безуслівно достарчена з инших країв.

Ранені небезпечно мущини терплять великі муки ізза недостачі мягкої вати, якою їх рани повинні бути обвязані. Рани на головах, у яких зістали відломані частини чашки, не можуть бути добре заосмотрені нічим иншим, лише наймякшою ватою. В операційних салях великих шпиталів сього міста, де знаходять ся найбільші і найславнійші сьвітові хірурги, дуже часто не можна уратувати загроженого житя ізза недостачі вати до осмотрюваня ран.

Доглядачки розказували мені діймаючі річи про те, як вони мусїли уживати невідповідних сирих мішків до обвязуваня ран, у яких найделікатнійші нерви були наражені на небезпеку. Поторочені мішки, намочені в бензині — се був одинокий спосіб першого обмитя ран, у деяких случаях доволї небезпечних.

Пані Пенфілд, жінка американського амбасадора, взяла ся щиро до праці і оснувала в тутешній дуже маленькій американській кольонії „партії тороченя" (для тороченя ниток з куснів полотна). У тій роботі заанґажована також американська артистка пані Круґер. В каварнях та реставраціях мущини і женщини „торочать"; не дармують рівнож і у трамваях та по склепах.

Американське правительство залля урядових причин не буде могло післати вати до Австрії, але приватні Американці можуть співділати з Червоним Хрестом в імени людскости і повинні дати поміч, висилаючи посилки пакунковою почтою.

Два тижні тому близько 900 люда, всі тяжко ранені шрапнелями, привезено на дворець у Відни. Їхали вони 75 годин з поля битви під Львовом.

Тут у Відни нема достаточного числа доглядачок. Богато з них працює 24 години денно. Одна дївчина має під своєю опікою 18 жовнірів з найтяжчими ранами. Вона є завсіди сама одна з ними. В останних 5 тижнях у тій кімнаті померло протягом ночи 12 людий, а вона — бувша членкиня вищого товариства — була одинокою присутною особою, що мала на цїли улекшити умираючим їх останні години. „Я вже привикла до смертельного туркоту — говорила вона менї нині. — Воно не булоб так страшно, як би ми мали мягку вату до обвиваня ран".

Американські Українці! Повисші просьби та благаня нехай будуть не лише до самих Американців, але нехай зворушать також і Ваші серця! Майже кождий з Вас тут, виїзджаючи до Америки, розпращав ся зі своїми рідними може і на завсїди! А може той власне Вам найдорозший веть ся нині у страшних болях та терпить страшні, невиносимі муки. Ми можемо уратувати житє тих нещасних, коли кождий з нас жертвує пару центів та, купивши хотяй би найменьшу пачку вати (за 5 цнт.), вишле її на адресу: Red Cross, Wien, Austria (Watte fuer die Verwundete).

Думаю, що кождий добре зрозуміє теперішнє положенє наших братів, котрі проливають свою кров, боронячи рідний наш край і сьвяту батьківську віру.

В імени людскости сповнїм повисші благаня, а тим самим покажім, що й ми думкою і серцем разом з ними боремось о визволенє України.

Володимир Корецький.
Парк Рідж, Н. Дж.

УТЕЧА ІЗ СЕРБСЬКОГО ТАБОРУ.

В одній загребській часописи находимо осьтаке оповіданє жовніра, що втік з сербського табору:

„Я і ваш син (жовнїр оповідає до батька свого товариша), ми оба стояли на варті серед цїлком темної ночи. Сейчас за нами була охоронна патруля для нас, а дальше за нею досить сильний віддїл війска. Через напад з боку мусів сей віддїл подати ся взад, не маючи навіть часу нас об сїм повідомити. Так лишили ся ми оба відтяті від нашого війска, коли сильна сербська патруля прийшла до нас і нас полонила. Ми дякували Богу, що ми остали при житю, бо ми — зовсїм природно — піддали ся добровільно. На наше щастє не йшли ми разом з иншими полоненими, яких відіслано до Нїшу. Ми пійшли наперед до сербського табору, де нас старали ся випитати про відносини в австрійськім війску. Ми оповідали зовсїм видумані суперечні річи і давали до пізнаня, що ми не визнаємо ся в положеню. Потім завели нас на горби коло Бляшиг-Пляніни, звідки мож було видїти зелїзниці й дорогу до Завляки. Яка велика ріжниця між нашим і сербським табором! Всюди виділи ми знеохочених, прибитих і нужденних людий, які ледви кількома словами зі собою обмінювались. Було там також дуже богато ранених, яких ще перед кількома днями забрано з боєвої лїнїї.

„Незабаром мали ми довідатись, чому нас не вивезено в глубину краю. Вже слїдуючого дня перевезено нас на північний захід і ми мусїли там від рана до вечера копати рови та робити насипи. Коли нас уживали до такої роботи, так близко фронтової лїнїї, то се вказує, що Серби не мають досить людий.

„Про обходженє з нами й харч не можемо жалувати ся. Нам мусїли дати їсти, коли нас заставляли до так тяжкої роботи. Нашим горячим бажанем було як найскорше утечи до своїх. Незабаром лучила ся нагода. Се було знов серед темної ночи. Ми копали землю при слабім сьвітлї ліхтарень. Виконану землю відвозили ми яких 500 кроків на бік, де слїдуючого дня будовано шанцї. Нас стерегло кількох жовнірів і двох старших. Ми оба умовили ся пробувати утечі. Вкінци виховзнув ся я сам серед темряви. Одначе незабаром замітили Серби, що мене нема і почали на слїпо за мною стріляти. Припадково влучила мене одна куля в ліве стегно. Мимо сильного болю, який устав за пів години, біг я дальше, передираючись через корчі та лїси, хоч сам не знав, куди я йду. Менї здавало ся, що я цїлком зблудив і буду мусїв гинути з голоду.

„Коли настав день, я набрав знова відваги тай блукав дальше. Моя уява все була занята думкою, якби то дістати ся до своїх та виминути ворога. Я навіть ризикував з моїм житєм, коли би я зближав ся до своїх, бо вони припадково могли мене взяти за противника. Аж по тринайцять годинній мандрівци дістав ся я до наших вартових. Я піднїс руки в гору і впав вичерпаний зі сил. Мене забрали до воєнного шпиталю, забандужували мою рану, та покріпили поживою. Ваш син зістав мабуть в Сербії, але й він за божою помочию верне".

З Галичини.

Останний у Львові.

Артист маляр Л — перебував в липни с. р. на вакаціях в Німеччині, де пильно працював над мальованєм нових образів. Коли довідав ся о мобілїзації в Австрії і, яко резервовий офіцир уланів сейчас виїхав, щоби стати в ряди.

По вісьмоденній подорожи прибув до Австрії і по зголошеню у військових властий відіслано його до Львова. Тут віддано йому команду над уланськими бараками за личаківською рогачкою і сказано занятись йому узброєнєм сьвіжих 240 рекрутів.

В останних днях серпня відбували ся битви під Перемишлянами і московські війска щораз близше підходили до Львова. Дня 1. вересня австрійські війска опорожнили Винники, почім того самого дня зачали опорожнювати Львів серед гуку австрійських і московських гармат. Сего дня о год. 5. по полудни опустила Львів остання бриґада австрійської піхоти. Офіцер Л., не маючи порученя опустити бараків, зіставав на своїм постерунку і занимав ся чищенєм бараків.

Вечером зачали горіти дооколичні села. Небезпека була щораз більша, а розказу вимаршу не було. Офіцер Л., не знаючи, що має почати, постановив робити на свою власну руку і по 2 годинах заалярмував своїх людий, сформував їх в колюмну 30 їздців, решта мусїла йти пішки, бо бракувало коний і о годині 9. вечером вийшов з конар. Пустими улицями, на котрих сьвітилось дуже мало ламп, переїхав Марійську площу і улицю Кароля Людвика. Улицею Коперника і Льва Сапіги ішов в напрямі головного двірця, де звернув продовженєм Городецької улиції на гостинець до Городка. За містом на гостинци дігнав шкадрон уланів, котрий становив задну сторожу армії, що цофала ся до Городка. Офіцир Л. зі своїм відділом їхав за шкадроном, творячи останний відділ війска, яке опускало Львів. В 12 годин пізнїйше московська армія заняла Львів.

З Канади.

Важне для австрійських підданих.

Послїдне число канадійської урядової ґазети містить проклямацію, яка вимагає аби всі піддані держав, що воюють з Великою Британією реджістрували ся. Проклямація містить слїдуючих 11 точок:

1. Місця, де находять ся реджістраційні уряди.

2. Спис урядників, що мають записувати чужосторонних „ворогів".

3. Опис обовязків сих урядників.

4. Заява, що всі піддані ворожих держав мусять в протягу місяця оповіщеня сего повідомленя зголосити ся до реджістрації.

5. Жадна особа, піддана державі, що воює з Великою Британією, не може опустити Канади без дозволу реджістрара.

6. Такі дозволи може давати реджістрар лише особам, що по думці реджістрара не будуть в станї помогти ворогови активною службою, анї інформацією, анї взагалі в якийбудь спосіб.

7. Чужинці, що вдоволять реджістрара, що не будуть небезпечні для суспільности, будуть могли жити дома, однакож мусять зголошувати ся раз на місяць до найблизшого шефа поліції. Хто не зареджіструє ся в призначенім часї, має бути арештований, як воєнний бранець.

9. Родини арештованих чужинців можуть бути замкнені враз з ними, коли сї родини не можуть самі найти собі удержаня.

10. Військові власти мають мати нагляд над кемпами, де будуть проживати арештовані, і вязні в тих кемпах мають робити таку роботу, якої будуть від них вимагати військові власти.

11. Жаден чужинець, від якого вимагає ся, аби був реджістрований, не може дістати горожанських паперів, коли його апліжації о натуралїзацію не одобрить формально реджістрар підданих ворожих держав.

Хочуть знизити платню.

Недавно на загальнім мітінґу податковців 4 варди у Вінніпеґу (провінція Манітоба) говорено, що на час треба платню всім міським урядникам знизити. Хто мав 2000 дол., або висше, повинен би тепер вдоволятись тисячею. Голос в сїй справі забирали також міські ради. Справа ще не рішена.

Кара на проти-британійські часописи.

З Оттави, столиці Канади, доносять: Розпоряджене проти ширеня і посїданя проти-британійських і німецьких часописий, що приходять до Канади зі Злучених Держав, має ся сповняти дуже строго. До нагляданя за розпорядженєм будуть установлені спеціяльні урядники. За переступленє розпорядженя грозить кара $5.000 або два роди вязниці.

Зима зачала ся.

З Едмонтону (провінція Альберта) доносять: Едмонтон вже має приємність пороскошувати ся зимою. Дня 13. с. м. опадала температура понизше зера і зачав падати сніг, який доси покрив уже на пару цалів цїле місто і околицю. Зимно тревае дальше. Після вістий з других місц заходу, сніг в Едмонтонї є далеко менший чим в других околицях. В Саскачевані впали такі снїги, що всі потаги до Ріджайни спізнили ся.

Сніг у Вінніпеґу.

В деяких сторонах Канади снїг був вже давнїйше, а в Вінніпеґу почалась зима доперва минувшого тижня. Снїг почав падати 12 падолиста і вже по трошки падає через кілька днів. Морозу однакож не було ще сильного і доперва тепер на мороз збираєть ся.

Говорять люди, що слїдуюча весна може бути дужа вчасна. Коли снїг грубше вкриє мало замерзлу землю, то на веснї земля скоро розмерзне ся.

Убив рідного тата.

З Веґревіл (провінція Альберта) пишуть: Джана Калаґена, фармера з околиці застрілив його рідний син дня 17. с. м. Калаґен пив через цїлий день в місті і около півночи прийшов до дому пяний та зачав сварку. Син Калаґена Деніс мав вже нераз сварки з пяним батьком, але сим разом було йому вже забогато. Вийшов на двір і вернувши з набитою рушницею, повалив батька трупом. Деніс має 21 лїт. При тім, як він поповнив морд, були присутні його молодший брат і наймит, Олекса Курцеба.

Рано Деніс Калаґен поїхав до міста і замельдував, що убив батька. Його арештовано.

Згоріла жінка.

В Вінніпеґу (провінція Манітоба) став ся 13. с. м. нещасний випадок. Мати згоріла, а дитина попекла ся смертельно. Мати дитини В. Набе, 25 лїт розпалювала в печі, а що дрова не хотїли горіти, взяла баньку з ґазоліною і почала лити на дрова. В тім вся ґазоліна зайняла ся і розірвала баньку кидаючи огнем довкола. Нещасна жінка стала нараз цїла в огни. Однорічна дитина сиділа на кріслї, отже і єї одежа запалила ся.

Переходячий туди Ґвидон побачив огонь і через вікно дістав ся до хати. Жінка лежала звернена до дитини і все на нїй горіло. Він виніс дитину і покликав поліцію, яка застала вже жінку неживою.

З ТИЖНЯ.



Німецька передна сторожа у Фляндрії (західна Бельгія). — Принц (князь) Валії, наслідник англійського престола, який тепер виїхав на воєнний терен у Франції. — Кедив (віцекороль) Єгипту ладить ся зі своїми турецькими військами до наїзду на англійські посілости в Єгипті. — Ґенерал Л. фон Сандерс Паша (Німець) є начальним вождом тої турецької армії, яка тепер воює з Росією. — Лозові коші, у яких перевозить ся на поле війни величезні куї до 42-центиметрових (16½-цалевих) гармат. — Американський кружляк „Теннесі", до якого стріляли Турки із своїх фортів у Смирні. — Німецький цісар Вільгельм із підстриженими вусами (даннійше його вуси мали острі кінці, загнені вгору).

НОВИНКИ.

В СПРАВІ ІНФОРМОВАНЯ ЧУЖИНЦІВ.

До тепер ми надрукували в нашій часописи 3 статі по англійськи, в котрих висьвітлюєть ся нашу справу. Деякі з наших патріотів подбали про се, що англійські часописи як в Злучених Державах так і в Канаді передрукували їх в цілости з відповідними коментарами. Нам треба одначе слідити за тим, о скільки чужинці інтересують ся нашими справами. Тому просимо наших патріотів, щоби були ласкаві присилати нам вирізки з тих часописий, в яких згадані статі були поміщені. Хто ще не займив ся розширенем сих статий, нехай подбає про се як найскорше. Така робота, се велика прислуга для нашої справи, се дійсно буде патріотичне діло.

При сій нагоді подаємо до відома, що саме на днях появила ся брошура в англійській мові „The great conspiracy", в якій з ширшого політичного сьвітогляду обговорена наша справа, що стала предметом війни між Австрією й Росією. Брошуру сю мож набути в нашій редакції за ціну 10 центів. Найлучше при замовленю присилати марки на 10 центів і одну марку на посилку за 2 центи.

Про сю брошуру напишемо ширше иншим разом.

НОВА РУСОФІЛЬСЬКА ЧАСОПИСЬ.

Ще до недавна Канада була вільна від русофільської язви. Поодинокі ренеґати, які тамтуди заїхали, ніяк не могли з'орґанізуватись, бо Канада за велика, а російське правительство якось забуло за Канаду. Аж коли іменовано Преосьвященного П. Будку епископом канадійських Русинів, щойно тоді попалась Росія, що мусить чимскорше почати цареславну роботу, щоби не було за пізно. В тій цїли іменовано цареславного епископа для Канади, вислано московського наймита Гнидя на аґітацію, а на останку, бо перед пару днями, заложено за підмогою канадійського уряду москвофільську часопись „Русскій народъ" у Вінніпеґу. Часопись ся друкуєть ся в двох мовах: московській і в зіпсованій українській мові, або, як редакція каже, в „галицко-русскомъ нарѣчіи". Переболів наш нарід вже не один боляк на своїм тілі, переболить і сей. Коли лише скінчить ся війна, мусить скінчити ся й кирния між нашим народом, заведена нашими ворогами.

ВІЙСКО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ ОПУСКАЄ МЕКСИКО.

Ґенерал американських військ, А. Фунстон опустив дня 23. падолиста мексиканське місто Вера Круз разом зі своєю армією по семимісячнім побуті. Над містом обіймив команду ґенерал Кандідо Аґіляр, провідник сторонництва Каранци. Першим актом ґенерала Аґіляра було видане проклямації до горожан, в котрій загрожує смертию кождому, хто допустить ся якогонебудь злочину.

Опущене міста відбуло ся в цілковитім порядку. Аґіляр заявив, що він тішить ся, що мексиканський нарід показав, що є цивілізованим народом. Після всякої правдоподібности місто Вера Круз стане столицею держави. Мимо привернена спокою деякі мешканці бо-ять ся розрухів. Около 530 осіб утікло з міста на американські кораблї.

Кубанський консуль телеґрафічно зажадав від свого правительства висланя воєнних кораблів для охорони кубанських горожан. Президент Менокаль виcлає на разї один воєнний корабель. Комунікація між Вера Круз і містом Мексиком є перервана, бо знищено телеґраф.

ВСЯЧИНА.

ДОВГИЙ ВІК ТА ЦИБУЛЯ.

Гетти Ґрін, одна з найбогатших жінок Америки, яка живе тепер в Парижи, заявила журналїстам, які складали її желаня з нагоди 78-лїтних роковин уродин, що вона приписує удержане свого здоровля споживаню цибулї, яка успішно поборює мікроби. „Закупно цибулї, яку я радо і часто зїдаю" — казала старушка — „полагоджую завсїди ще особисто".

ДЕЩО З ПРЕСОВИХ КУРІОЗІВ.

(Хінці яко основателї журналїстики. — 900 лїтна часопись. — Турецька цензура).

Недавно появила ся французька книжка в котрій автор, Шамбір, подає історію журналїстики і говорить про орґанїзацію преси. Наведемо кілька цікавих уступів з тої книжки: Хінці, котрі на довгий час перед Европейцями знали особлившї прикмети магнетної ігли і мали стрільний порох, кажуть, що й журналїстику вони винайшли. Одно певне: перші числа „Кінґ-Пао" (Пекінської часописи), яка ще й тепер виходить в столици Хін, мають що найменьше девятьсот лїт віку. Про „Кінґ-Пао" є вже бесїда в однім оповіданю поета Сучена, котрий помер в р. 1101 по Хр. Многі хінські учені кажуть навіть, що ся часопись є ще далеко старша; про неї згадують деякі поети вже за династії Танґ, яка володїла від р. 618 до 907. Одно число „Кінґ-Пао" має дванайцять карток довгих на 18 центиметрів, а широких на 10 центиметрів; кожда картка подїлена червоними лїніями на сїм шпальт, а в кождій шпальтї є около чотирнайцять букв. Картки пришиті до окладинок з жовтого паперу; в горі в лївім розї стоїть титул часописи „Кінґ-Пао".

В цікавий спосіб поступають з друкованим словом в Туреччинї. Тут є довгі урядові лїсти творів признаних небезпечними для держави, котрі доперва по основнім очищеню зі всього злого можна читати. З недної книжки виривае цензура по кілька карток, вимазує цїлі рядки або поодинокі слова. Комічною є турецька цензура, коли видає війну заграничним словарам. Небезпечними є у неї слова: вибирати, поривати ся, знищити, ворохобити ся, плакати, падати, красти, а дальше: невдоволений, бідний, молодий, лихий, слабий, червоний, послушний, непослушний, солїдарний, національний, обовязок, фльота, посольство, революція, посол, сенатор, свобода і богато инших. Можна собі представити, як обходять ся з книжками і часописями, що виходять в Туреччинї, коли в такий спосіб трактує ся книжки друковані в Европі. Те, що пише ся в Туреччинї (чи в турецькій мові, чи в якій иншій), опускає цензуру (коли взагалї опускає) так обезображене, що автор ледви пізнає свій твір. В ніякій книжці прим. не вільно говорити про вино, бо Коран забороняє вино. В книжці, призначеній для школи, не можна писати: „Ахмед носив мягкий капелюх"; цензура счеркає сейчас слово „капелюх", бо Ахмед повинен носити не капелюх, але фез. Не можна писати: „Нехай небо мене охоронить": цензура заступить се словом „Аллахом". Так само не вільно в книжці згадувати про „короля", бо в Туреччинї є „султан".

ТЕМПЕРАТУРА СОНЦЯ І СТАЛИХ ЗВІЗД.

Ще до недавна вчені цїлого сьвіта були в повній непевности щодо означеня висоти сонїшної температури. Не можна було її точно означити й тому, бо думки, виводи й докази вчених не годились із собою: кождий з них робив обчисленя на свій лад. Так примір одні подавали температуру сонця на 2 тисячі, инші знов на 60 тисяч степенів; а були навіть і такі, які температуру сонця підносили аж до 10 мілїонів степенів! Та ось послїдними часами вчені цїлого сьвіта, після найточнїйших обчислень, добились того, що температуру сонця обчислюють загально на 6 до 7 тисяч степенів. Само собою розуміеть ся, що те обчислене торкаєть ся лишень температури поверхнї сонця; як великою одначе є температура внутрішних слоїв сонця, сього — покищо — ніхто не знає і — відай ніколи про се не дізнасть ся.

Що торкаєть ся температури сталих звізд, то вона буває всїляка. Т. зв. „червоні" звізди (себ то ті, яких сьвітло є червонаве) мають температуру на 3.000 степенів Цельзія. Є се температура, яка витворюєть ся в електричних печах. „Білї" звізди мають де-де висшу температуру, далеко висшу чим наше сонце, бо аж на 11 тисяч степенів Цельзія.

Коли вже мова про температуру сонця, не завадить згадати і про силу тої температури. А що сила та є справдї лячна, переконуємо ся на примірах, основаних на точних і совісних обчисленях. І так — коли би зібрати усе тепло, яке сонце висилає через цїлий рік на нашу землю, то його силою можнаб огріти до 2.315 степенів горяча верству води, яка обливала би собою цїлу земську кулю на висоту одного метра. Те саме тепло було би всилї розтопити верству леду (опять таки вкриваючу з усїх сторін нашу землю, грубу на 30 метрів і 89 центиметрів! Ось в яких цифрах виявляєть ся скількість тепла, яке наша земля одержує від сонця в протягу одного року!

І усе те тепло є тою пружиною, яка спричинює рух усього житя на землї; воно причиняєть ся до зросту усього живучого, воно обкладає ледом шпилї і хребти гір, воно є причиною бурі як на суші так і на мори; словом — воно являєть ся, як вже не одинокою, то головною причиною всїх змін, які відбувають ся на поверхні землї.

Нехай одначе ніхто не думає, що наша земля одержує від сонця усе його тепло, яке воно із себе видає. Так воно не є; а колиб так було, то наша земля або зовсїм не істнувалаб, або змінилаб ся у вогняну кулю о неймовірно високій температурі. Бо треба знати, що уся скількість тепла, видавана сонцем, 2.300,000.000 разів перевисшає ту скількість, яку одержує наша земля.

Колиб так усе сонїшне тепло йшло на розтоплюване леду, який з усїх сторін облягав би поверхню самого сонця, то воно моглоб в одній мінутї розтопити верству на 11 метрів і 80 центиметрів грубу, — а за добу — верству, грубу на 17 кільометрів! Та сама скількість тепла огріє в одній секундї на один степень 13.610 кільоґрамів води, або в одній годинї доведе до кипіня 2.900 мілїярдів кубічних кільометрів тоїж води, яка передше находила ся при температурі зера. І тому, щоби погасити сонце, в тій цїли довелось би спрямувати на нього струю ледяної води грубу на 72 кільометри, з безвпинною швидкостю 300.000 кільометрів в одну секунду!

НЕВРАСТЕНІЯ — НОВІТНОЮ НЕДУГОЮ.

(Симптоми недуги. — Духове перемучене причиною. — Неврастенія у дїтий. — Потреба приємного спокою).

Неврастенія стає з кождим днем щораз більше поширеною недугою. Одначе означеня „неврастенії" надуживаєть ся нині подібно; як і означеня „нервовости". Між тими двома словами в щоденнім житю є поважна ріжниця. Коли люди зовсїм не лякають ся називати себе нервовими, то гнїваютьcя дуже, коли хтось назве їх неврастеніками. Впрочім сама наука не пояснила ще як слїдества неврастенії та не є ще у вершка своїх дослїдів в тій области. Неврастенія творить одну групу з понятями перестуджена, інфлюенци та гістерії. Також лікарі надуживають часом понятя неврастенії. Лише дуже совісне розслїджене може довести до провіреня властивої неврастенії, а є воно тим небезпечнійше, поверховно ставити діягнозу неврастенії, бо за нею скривають ся доволї часто початки иншої орґанїчної недуги, примір вапнїне жил або недуга серця.

Звичайними симптомами неврастенії уважають нехіть до тїлесної працї, ослаблене памяти, нездібність до звичайної духової працї, безсонність, дразливість, пригноблене, а також болї в ріжних частях тіла, а передівсїм в задній части голови, в карку, плечах, а вкінци ріжного рода забуреня в травленю. Очевидно всї ті явища означають передівсїм поважні забуреня нервової системи. Між причинами неврастенії висуваєть ся на перший плян духове перемучене, яке не полягає все на надмірі духової працї, але також на невластивім розділеню працї, або инших непривітних обставинах. І так безнастанна праця при однїй і тїй самій поставі тїла та при виключеню усякого руху є очевидно більше напружаюча та більше мучить, чим при задержаню певних змін. Зле дїлає також обмежене на один і той сам простір, побут у лихім воздусї, невистарчаюче осьвітлене та вплив нервових подразнень підчас працї, які можуть виступити внутрішно або зовнішно.

Сей перегляд причин має для молодіжи велике значіне, бо між дїтьми є без сумніву таке саме число неврастеніків, що й між зрілими особами. Деякі люди не позволяють собі ніколи на спокій, думаючи, що для їх здоровля буде найкрасше, коли вони анї одної хвилї не спічнуть, очевидно з виїмкою часу спаня. Се одначе ошибочний погляд і є він найкраснюю дорогою до неврастенії, коли ще до сього прилучать ся журби, домашний неспокій або инше нещастє. Навпаки, треба собі сказати, що визначене кількох годин для приємного та повного відпочинку дома є одною з найважнійших умов для удержаня домашного спокою.

Повторюване часто питане, чи неврастенія є новітною недугою — годі рішити. В кождім разі не зашкодить уважати її такою недугою, бо тодї часто будуть люди застановляти ся над її усуненєм. З тих власне причин треба домагати ся передівсїм доброго стану школи, більшої індивідуальности в науцї, довшого спаня, меньшого виповнюваня кождої години якимсь обовязком, вчасного привчуваня до послуху та пошани супроти прав других, оминане товариського житя у хлопців та дївчат до 18 або 19 року житя, уважне бережене перед усякими недостачами для ока і т. д. Управильнене спане, якого майже ніколи не подибуєть ся у неврастеніків, є найкраснїм знаком поліпшеня загального стану. В який спосіб та в якім обємі уживати инших зарадничих способів, а передівсїм лїків — се треба лишити осудови совісного лїкаря.

МІЖ ЗЛОЧИНЦЯМИ І НУЖДАРЯМИ.

Оповіданє лїкаря.

(Місто найбільших противенств. — „Вайтчепел". — Непривітна дїльниця. — Що оповідає лїкар. — Жертви злочиння. — Морди).

Лондон, найбільше місто сьвіта, є рівночасно містом найбільших противенств. Попри княжі палати можна там бачити малі, запалі в землю хатки, де довкола брудних столів товплять ся ріжні підозрілі люди, щоби випивши певну скількість „віскі", забути на кілька годин про свою судьбу.

Є також в тім містї-великанї над берегами Тамізи дїльниця, в якій живуть найбіднїйші з поміж бідних, котрі звичайно самі є винуваті свому горю та щасливі, коли ніхто їх не питає, якими дорогами зайшли вони у сю дїльницю.

„Вайтчепел" — кождий Лондонець знає імя сьої просторої дїльниції, що починає ся недалеко Англійського Банку і кождий з них, хто має там яке дїло, є вдоволений, коли опускає сю дїльницю нужди та розпусти. Зі всїх чипшових „касарень" та часто на пів розвалених домів сьої дїльниції добуваєть ся неміла вонь, питома усїм домам, де лише живуть нуждарі. По брудних, засьмічених вулицях бігають та бьють ся на пів-голї, замурзані дїтиска. Колиж побачать вони прохожого, красше одїтого, витягають до нього руки та так довго біжать за ним, доки не дістануть милостинї. Але хиба мілїярдів треба би було, щоби злагодити ту страшну, невиносиму нужду сьої дїльницї. В день тут гамірно, але за те в ночи панує тут безмежна тишина, наче би цїла дїльниця вимерла. Ніхто не важить ся в тїй порі вийти з хати, бо там улицями, попід стїни домів повзають ся ріжні підозрілі постаті, котрі вправдї не мають при собі ні ножів ні револьверів ні иншого стрільного оружя, але мають щось, не меньше страшне від сього, а саме мішки з піску. Коли лїпше одїтий чоловік появить ся в ночи в тїй околицї, а хлопчиска сподївають ся, що буде можна у нього найти гроші, то приповзають вони тайком до нього і зі скоростию лискавицї закидають мішок на голову. Прохожий паде на землю і заки він опамятаєть ся, нема вже при нїм нікого і... нічого, бо всьо забрали бідолахи. Полїція є супроти тих хлопців безсильна.

Один лїкар, котрий через ряд лїт практикував у тїй дїльницї, описує між иншим так свої пригоди:

Коли я почав мою лїкарську практику в „Вайтчепел", навіть не снило ся менї те, що мене жде, та який буде круг моєї дїяльности. Як кождий молодий лїкар був я повний ідеалів і уявляв собі се чимсь дуже гарним, якраз в тїй дїльницї розвивати свою дїяльність.

Одначе вже по короткім часї розвіяли ся мої надії. Я зустрінув ся не лише з опором моїх пацієнтів та їх родин, але і з насьмішками та глузованєм. Дуже часто мої припорученя не могли вони виконати хоча би й тому, що не мали гроший на лїки. Я знаю одну родину, зложену з 6 осіб, котра від року кормить ся лише чаєм та сухим хлїбом.

Загалом є се дуже дивне, що у „Вайтчепел" виростають дїти та справдї мусять мати зелїзну конструкцію, щоби могли побороти всї ті вади і хиби, які їм приносить кождий день. Я бачив на власні очи, як новонароджені дїти клали на голу землю, бо поза ліжком, на якім лежала мати, не було в хатї ніякого иншого предмету. Немовлята гинуть там з перестуди, бо в хатах їх родичів нема ніяких шиб у вікнах, а в зимі не дістають дїти ніякого покривала, котре хоронило би їх перед студенню.

Очевидно, що підчас моєї практики мав я нераз сумні досьвіди зі злочинцями, які живуть в сїй дїльници. Одної ночи пробудила мене служниця і сказала, що якийсь мущина хоче зі мною говорити. Я скоро одїв ся і на просьбу сього мущини вийшов із ним, щоби пійти до його умираючої жінки. Була се дуже хмарна ніч. Коли ми йшли з пів години ріжними крутими вуличками, стратив я нечайно мого товариша з очий та зупинив ся сам в страшній дїльницї серед лютової ночи. По двох годинах важких трудів вернув я домів та довідав ся, що підчас моєї неприсутности явив ся вдруге сей незнакомий та казав служницї в моїм імени видати собі скриночку з лїкарськими приладами в цїлях операції. Очевидно, що мої вартні прилади пропали без слїду.

Зрозуміла річ, що морди в тїй дїльницї є буденною річию. Не є одначе буденною та обставина, що полїції майже ніколи не поведеть ся викрити убийників. За много є в тїй дїльницї схоронищ для всяких темних людців. До сього причиняєть ся ще й те, що між усїми мешканцями на случай якого убийства обовязує клич: „Всї за одного, один за всїх" і певно ніхто там не найдеть ся, що зрадив би полїції особу або місце схороненя убийника. Ті люди мають під тим оглядом дивне почутє солїдарности, гідне без сумніву красшої справи.

І все те дїєть ся не деинде, як в Лондонї...

ВЕЛИКЕ ВСЕНАРОДНЕ ВІЧЕ

в справі наших старокраєвих братів, котрі гинуть без часу, відбудеть ся в Шікаго, Ілл. (в околиці Борнсайд) дня 29. о год. 1.30 пополудни в гали Йос. Орінтес 1036 Е. 93 стр. На се віче всіх наших родимців щиро запрашаєть ся.

За комітет: Т. Зелінка, предс.; В. Кушнір, секр.

РУХ В ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ДОНОРА, ПА. Бр. св. Димитрія, від. 157, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінг відбуде ся дня 29 листопада точно о 1-шій годині по обіді в гали звичайній. Там відбуде ся вибір нового уряду. Контр. Комісія має здати справоздане з доходів, розходів і з цілого діловодства за рік 1914. На тім мітінгу має явити ся кождий член місцевий і позамісцевий без ріжниці чи буде платити чи ні. Будуть важні справи до полагодженя. Кождий член, котрий не виплатить всіх своїх довгів до Бр. і У. Н. С., буде суспендований після статута. Неявлений ся член заплатить кару 50 ц. а урядник $1.00. — П. Новак, предс.; А. Цепко, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

Хотів знав де перебуває мій муж МИХАЙЛ КОВБЕЛЬ з містечка Хоростків, пов. [illegible], Галичина. [illegible] як відїхав від мене до Ню Йорку. Мужу, може сам [illegible] голосиш ся, коли жиєш. $5.00 нагороди дам тому, хто подасть його адресу. Прошу голоситись до: Бронїслава Ковбель, 45 Lincoln St., Woonsocket, R. I. 79-84

—o—

Пошукую ЗОФІЮ СІКОРА, походить з села Гербутів, пов. Бурштин. Хто би о ній знав, або вона сама, звольте повідомити на адресу: Олекса Мельник, Box 96, Spring Valley, N. Y. 80

—o—

Пошукую своїх краянів з Скубівки, пов. городенськім. Їх імена: АНТІН БУНДЗАК, ГАВРИЇЛ ЛУЦИК, ІВАН ЛУЦИК. Хто би їх знав, або вони самі, нехай повідомлять мене на адресу: Mrs. Ahafia Bundzak, 701 E. 19th Street, Brooklyn, N. Y. 80

УСЛОВИНИ ПРАЦІ.

Условини, на яких виконуєсь праця, є всіякі, одначе головною річию є сила фізична — добре здоровлє. А воно є можливе лише при утриманю нашого системи травленя в докладнім стані. Як лиш почнаємо тратити апетит, уменьшуєсь наша сила і тратимо постепенно здоровле. Є се ознакою, що у нашім тілі находить ся щось такого, що до него не належить. Одначе ми можемо очистити наш організм, уживаючи Трінера Американський Еліксір Гіркого Вина. Много людей є з наслідком затверженя, або затверджене є найважнійшою ознакою слабости. В таким случаю належить в першій мірі вибрати ся на Трінера Американський Еліксір Гіркого Вина, який усуває затвердженє без шкідного ослабленя тіла. Ціна $1.00. До набутя в аптиках.

Jos. Triner,
1333—39 S. Ashland Ave.,
(Adv.) Chicago, Ill.

Всякі болї частий тіла улекшуєсь скоро Трінера Лініментом. Ціна того лінїменту 50 цнт., почтою 60 цнт.

ВИКАЗ

убитих, ранених, полонених і пропавших Українців у теперішній війні.

—o—

На бажанє многих читачів нашої часописи починаємо друкувати лісти втрат, видавані австро-угорським міністерством війни. З тих лїст ми вибираємо імена всіх Українців і подаємо за порядком: убитих, ранених, полонених і пропавших. Нинїшний виказ починаємо з лїсти ч. 12. Попередні лїсти (чч. 1 до 11) подамо пізнїйше, може на другий тиждень. У деяких лїстах не виказано ніяких Українців (там подані самі чужі полки) і ми се зазначуємо в тексті. Остерігаємо наших читачів, щоби не дали баламутити ся ніяким „інформаторам", котрі за гроші обіцяють нашим людям подати імена упавших на війні воякін. Сї „інформатори" не можуть знати більше понад те, що є подано у виданих міністерством війни лїстах утрат. Ми сї лїсти (беремо їх прямо від австрійського консуля в Ню Йорку) переглядаємо дуже докладно та совісно і виннотовуємо імена всїх тих жовнїрів, які мають українські назвиска. Особливу увагу звертаємо на східно-галицькі полки, у яких — як звісно — служать переважно Українці. Просимо отже відносити ся до наших виказів з повним довірєм, бо нам на тім залежить, щоби читачі „Свободи" мали як найвірнїйші інформації. Розуміє ся безплатно.

—o—

Скорочення: п. = піхота, л. = ляндвер (піхота краєвої оборони), у. = улани, д. = драґони, стр. = стрільці (єґри), пи. = пioнїри, с. = санітети, тр. = трен, ж. = жандармерія, ск. с. = скарбова сторож, з. оп. = загальне ополчене (ляндштурм), а. = артилерія, к. а. = кріпосна артилерія, а. кр. о. = артилерія краєвої оборони, г. = гавбіци. Подане при імени число означає полк (реґімент), дивизію або баталіон.

—o—

ЛИСТА УТРАТ Ч. 12
видана 11. вересня 1914.

УБИТІ:

Матковський Михайло, 58 п.
Пилипчук Іван, 58 п.
Пинчак Теодор, 58 п.
Шміґель Василь, 58 п.
Здрада Іван, ж.
Семанишин Дмитро, 58 п.
Семенюк Михайло, 58 п.
Спасюк Дмитро, 58 п.

РАНЕНІ:

Андрейчук Дмитро, 58 п.
Бакайчук Николай, 58 п.
Боднарук Ілько, 58 п.
Бойчук Іван, 58 п.
Бойко Іван, 58 п.
Болгак Василь, 58 п.
Будзович Василь, 58 п.
Химчак Антін, 58 п.
Хомяк Бронїслав, 58 п.
Дейсак Гриць, 58 п.
Дякун Дмитро, 58 п.
Дмитрович Антін, 58 п.
Доцяк Дмитро, 58 п.
Дрогомирецький Михайло, 58 п.
Дзюба Петро, 58 п.
Гаврища Василь, 58 п.
Глум Ізидор, 58 п.
Гобелецький Михайло, 58 п.
Кісманок Федор, 58 п.
Копанецький Іван, 80 п.
Костанський Іван, 58 п.
Круна Пилип, 58 п.
Марич Николай, 58 п.
Медурд Петро, 58 п.
Михалишин, 80 п.
Попович Михайло, 58 п.
Пицко Олекса, 58 п.
Питльований Іван, 80 п.
Ряшинський Михайло, 80 п.
Рогожинський Іван, 58 п.
Рудніцький Іван, 58 п.
Ридз Іван, 58 п.
Шкорута Николай, 58 п.
Вацик Іван, 58 п.
Семенюк Петро, 58 п.
Стефанюк Іван, 58 п.
Олексюк Михайло, 58 п.
Овчарів Федор, 58 п.
Патрай Стефан, 80 п.
Перхулин Олекса, 58 п.
Періг Василь, 58 п.
Кузик, 80 п.
Лесюк Іван, 58 п.
Лукасевич Іван, 80 п.
Максимів Олекса, 58 п.
Максимович Йосиф, 80 п.
Яківчук Николай, 58 п.
Камінський Петро, 58 п.
Фотуйма I. Іван, 58 п.
Фотуйма II. Іван, 58 п.
Гродзїцький Николай, 58 п.
Хроменький Онуфрій, 3 у.
Іванюк Саверко, 3 у.
Юращик Еміль, 5 стр.
Кисіль Василь, 10 а.
Константинович Іван, 10 а.
Косилач Михайло, 10 а.
Круцько Юрко, 90 п.
Мойсей Андрій, ж.
Романовський Григорій, 10 а.
Шумаровський Іван, ж.

ПРОПАВШІ:

Мотовило Стефан, ж.

—

В ЛИСТІ УТРАТ ч. 13, виданій 14. вересня 1914, нема Українців.

—

ЛИСТА УТРАТ Ч. 14
видана 19. вересня 1914.

УБИТІ:

Кісьола Теодор, 10 а.
Когут Николай, ж.
Полянський Йосиф, 10 а.
Савка Теодор, ж.
Терчак Йосиф Себ., 3 у.

РАНЕНІ:

Брудовський Рудольф, 5 стр.
Брудний Йосиф, 5 стр.
Брумовський Йосиф, 5 стр.

—

ЛИСТА УТРАТ Ч. 15
видана 23. вересня 1914.

УБИТІ:

Брикович Вол. (ляйт.), з. оп. 36 п.
Кульчицький Лев И. (оберл.), 71 п.
Примак Теодор (ляйтн.), з оп. 36 п.
Андрусяк Дмитро, з. оп. 36 п.
Антонюк Ілія, з. оп. 36 п.
Балабух Гнат, 19 л.
Балагурак Василь, з. оп. 36 п.
Баланюк Николай, з. оп. 36 п.
Бендюк Евген, 41 п.
Біланюк Василь, з. оп. 36 п.
Білейчук Николай, з. оп. 36 п.
Білий Семен, 19 л.
Боднар Теодор, 41 п.
Бойчук Лука, з. оп. 36 п.
Борис Григорій, 19 л.
Борисяк Іван, 24 п.
Борисевич Іван, з. оп. 36 п.
Бучковський Антін, ж.
Будз Михайло Кароль, 24 п.
Хомяк Николай, з. оп. 36 п.
Худик Теодор, 24 п.
Циндровський Данило, 1 у.
Чобан Іван, 24 п.
Цьвірінькало Михайло, 19 л.
Демків Василь, 19 л.
Дорбенчук Юрко, з. оп. 36 п.
Дорундяк Дмитро, з. оп. 36 п.
Довганюк Грицько, з. оп. 36 п.
Дроник Петро, з. оп. 36 п.
Дубик Андрій, 19 л.
Духан Василь, 19 л.
Думитро Іван, з. оп. 36 п.
Фаркас Стефан, 76 п.
Філяс Григорій, 19 л.
Фільович Василь, з. оп. 36 п.
Ґоннюк Іван, з. оп. 36 п.
Ґораш Стефан, 24 п.
Ґреблюк Николай, 24 п.
Гнатишин Григорій, 19 л.
Ґришук Николай, з. оп. 36 п.
Гуцуляк Петро, з. оп. 36 п.
Ґуменюк Николай, з. оп. 36 п.
Гундерук Николай, з. оп. 36 п.
Ґузїйчук Андрій, з. оп. 36 п.
Ільків Матвій, з. оп. 36 п.
Ілюк Василь, з. оп. 36 п.
Янюк Михайло, з. оп. 36 п.
Янушак Іван, з. оп. 36 п.
Ясїнський Григорій, з. оп. 36 п.
Юра Рудольф, 19 л.
Юрців Іван, з. оп. 36 п.
Качурак Василь, з. оп. 36 п.
Капустяк Нестор, 19 л.
Кіцелюк Ілія, з. оп. 36 п.
Кашук Николай, 24 п.
Ключук Гриць, 24 п.
Клим Александер, 41 п.
Когут Стефан, 19 л.
Конопка Юрко, 57 п.
Конач Йосиф, 57 п.
Корбель Петро, з. оп. 36 п.
Ковальчук Лукіян, з. оп. 36 п.
Ковальчик Андрій, 20 п.
Козак Михайло, 19 л.
Козловський Константин, 19 л.
Красовський Йосиф, 24 п.
Крук Мартин, 20 л.
Кривцун Андрій, 19 л.
Крупник Ілія, 19 л.
Вупик Михайло, з. оп. 36 п.
Куреннаш Петро, з. оп. 36 п.
Кушляк Іван, з. оп. 36 п.
Кушнірчук Іван, 24 п.
Кушнірчук Михайло, 24 п.
Ласкчук Петро, з. оп. 36 п.
Ліскевич Василь, 19 л.
Лось Іван, ж.
Лось Йосиф, ж.
Мацько Николай, з. оп. 36 п.
Майовець Петро, 19 л.
Макар Лука, 19 л.
Марціновський Іван, з. оп. 36 п.
Марзюк Дмитро, 41 п.
Мегера Прокін, 24 п.
Мельтритора Петро, 24 п.
Мельницький Дмитро, з. оп. 36 п.
Міняйлюк Олекса, з. оп. 36 п.
Міщук Герасим, 19 л.
Мочарський, 19 л.
Мочернюк Яків, з. оп. 36 п.
Мозернюк Николай, з. оп. 36 п.
Могорюк Василь, з. оп. 36 п.
Моніка Іван, 41 п.
Мудрий Михайло, 19 л.
Муза, 19 л.
Микитюк Танась, з. оп. 36 п.
Микитило Яків, 19 л.
Олійник Михайло (Ілії), 24 п.
Олексюк Іван, з. оп. 36 п.
Поламарчи Константин, з. оп. 36 п.
Пасічняк Николай, 24 п.
Пастерняк Павло, 19 л.
Пашковський Франц, 19 л.
Паук, 19 л.
Пелепко Ілія, 41 п.
Петрицяк Михайло, з. оп. 36 п.
Плямада Юрій, 41 п.
Пойнар Еміль, з. оп. 36 п.
Процюк Лесь, з. оп. 36 п.
Прокіпчук, 19 л.
Приймак Николай, з. о. 36 п.
Пухир Антін, 57 п.
Пулковський Михайло, з. о. 36 п.
Пиптюк Йосиф, з. о. 36 п.
Ротунда Петро, 41 п.
Розвадовський Іван, 24 п.
Робчук Василь, з. о. 36 п.
Сальваровський Петро, з. о. 36 п.
Савчук Іван (Онуфра), з. о. 36 п.
Савчук Василь, з. о. 36 п.
Савчин Михайло, 19 л.
Семчич Яків, з. о. 36 п.
Семенчук Василь, з. о. 36 п.
Семенюк Василь, 24 п.
Семенюк Іван, з. о. 36 п.
Семенюк Василь, з. о. 36 п.
Семутчак Юрко, з. о. 36 п.
Сьомяк Кароль, з. о. 36 п.
Слабіцький Мартин, 19 л.
Слобода Василь, ж.
Словак Іван, 24 п.
Смеречанський Вінцентій, 24 п.
Сморжанюк Михайло, з. о. 36 п.
Соломійчук Конст. з. о. 36 п.
Солощук Гриць, з. о. 36 п.
Спас, 19 л.
Спехт Конрад, з. о. 36 п.
Стадниченко Казимир, з. о. 36 п.
Стефак Дмитро, з. о. 36 п.
Стефурак Юрій, 24 п.
Субота Стефан, 19 л.
Сумарук Александер, з. о. 36 п.
Сушків Андрій, з. о. 36 п.
Свинар Ілько, 19 л.
Сворінь Іван, 19 л.
Сидор Григорій, 24 п.
Шахновський, 19 л.
Шипрко, 19 л.
Табака Теодор, 19 л.
Танасійчук Дмитро, з. о. 36 п.
Терещук Михайло, з. о. 36 п.
Тимінський Стефан, з. о. 36 п.
Урбанович Іван, з. о. 36 п.
Веклюк Андрій, з. о. 36 п.
Верчук Петро (Івана), з. о. 36 п.
Волощук Николай Гнат, з. о. 36 п.
Виреста Василь, 19 л.
Висоцький Михайло, 19 л.
Вишиванюк Михайло, з. о. 36 п.
Забуський Еміль, 19 л.
Захарків Василь, 19 л.
Замуляк Стефан, 57 п.
Зінчук Василь, 24 п.
Зіньковський Іван, 24 п.
Зелинський Мартин, 19 л.
Зиколюк Танась, з. о. 36 п.
Зинек Василь (с. Никол.), з. о. 36 п.
Жеребецький Василь, 19 л.
Жуковський Герасим, 19 л.

РАНЕНІ:

Ґлушинський Ник. (кадет), 57 п.
Антонюк Юрко, з. оп. 36 п.
Балаєвич Іван, 19 л.
Біло Иван, ж.
Бернацький Михайло, 36 п.
Біланюк Никодим, 36 п.
Боднар Ілія, 41 п.
Боднарчук Петро, з. оп. 36 п.
Боднаренко Дмитро, з. оп. 36 п.
Бойчук Никол. Дм., з. оп. 36 п.
Борляк Василь, з. оп. 36 п.
Возманюк Іван, з. оп. 36 п.
Бухінський Семен, з. оп. 36 п.
Бучацький Мирон, 41 п.
Будз Василь, 41 п.
Бурштин Йосиф, 19 л.
Битинець Николай, 19 л.
Харачко Роман, 19 л.
Химиця Демко, 19 л.
Цеслінський Федор, з. оп. 36 п.
Чебановський Іван, 19 л.
Чедарик Ілія, з. оп. 36 п.
Чернайчук Федор, з. оп. 36 п.
Черняшка Теодор, 41 п.
Чорний Михайло, з. оп. 36 п.
Чорнеюк Михайло, з. оп. 36 п.
Чукор Никодим, з. оп. 36 п.
Демянюк Гавриїл, 41 п.
Дмитерчук Іван, з. по. 36 п.
Додек Василь, з. оп. 36 п.
Дучак Лавр., 41 п.
Дикан Гавриїл, з. оп. 36 п.
Еліяшків Гнат, 19 л.
Фабіян Іван, 76 п.
Фабіян Михайло, 76 п.
Фаркас Стефан, 76 п.
Федюк Атанас, з. оп. 36 п.
Федюк Василь, з. оп. 36 п.
Фенин Олекса, з. оп. 36 п.
Філіпович Володимир, 19 л.
Фітьо Василь, 19 л.
Форис Василь, 19 л.
Францьор Яків, з. оп. 36 п.
Франишин Михайло, 19 л.
Футулейчук Василь, з. оп. 36 п.
Ґольдищук Федор, з. оп. 36 п.
Гордійчук Захарій, з. оп. 36 п.
Грохольський Дамян, ж.
Григоращук Николай, з. оп. 36 п.
Гайден Іван, з. оп. 36 п.
Гальчук Тедор, 41 п.
Ганчарук Дмитро, з. оп. 36 п.
Гарасим Петро, з. оп. 36 п.
Гасюк Юрко, з. оп. 36 п.
Гаука Олекса, з. оп. 36 п.
Гавалешко Іван, з. оп. 36 п.
Гаврилюк Тимофій, з. оп. 36 п.
Гавришук Юрко, з. оп. 36 п.
Горпинюк Андрій, 19 л.
Грабар Стефан, 19 л.
Гренчук Еміліян, з. оп. 36 п.
Гриценко Михайло, з. оп. 36 п.
Грицик Петро, з. оп. 36 п.
Грицик Проць, з. оп. 36 п.
Гуменюк Дмитро, з. оп. 36 п.
Гупало Кирило, 19 л.
Гусак Василь, з. оп. 36 п.
Ігнатюк Василь, з. оп. 36 п.
Ільків Матій, з. оп. 36 п.
Ільків Василь, з. оп. 36 п.
Іванчина Василь, 19 л.
Іванишин Григорій, з. оп. 36 п.
Іванюк Йосиф, з. оп. 36 п.
Яцків Григорій, 19 л.
Ягодзїнський Николай, 19 л.
Якібчук Федор, з. оп. 36 п.
Якобишин Йосиф, 19 л.
Ярчук Гринько, 19 л.
Яремчук Олекса, з. оп. 36 п.
Ясельський Юрко, з. оп. 36 п.
Ясїнський Николай, з. оп. 36 п.
Ядошин Михайло, з. оп. 36 п.
Ющак Василь, з. оп. 36 п.
Качурак Василь, з. оп. 36 п.
Калинець Конрад, 19 л.
Капушак Василь, з. оп. 36 п.
Карабко Антін, з. оп. 36 п.
Каваццюк Іван, з. оп. 36 п.
Кермощук Лесь, з. оп. 36 п.
Кіфяк Петро, з. оп. 36 п.
Кікінчук Николай, з. оп. 36 п.
Кімейчук Василь, з. оп. 36 п.
Клим Ілія, з. оп. 36 п.
Климюк Антось, з. оп. 36 п.
Коцюба Стефан, 19 л.
Качерван Іван, 41 п.
Комаринський Василь, 19 л.
Комнич Олекса, з. оп. 36 п.
Костинюк Микита, з. оп. 36 п.
Костюк Петро, з. оп. 36 п.
Костишин Михайло, 19 л.
Котур Василь, 19 л.
Козменчук Яким, з. оп. 36 п.
Козьмин Дмитро, з. оп. 36 п.
Козолянка Кассіян, 41 п.
Крук Теодор, 19 л.
Кривлюк Теодор, 19 л.
Куняк Никодим, з. оп. 36 п.
Купчик Микита, з. оп. 36 п.
Купецький Дмитро, 19 л.
Кушляк Іван, з. оп. 36 п.
Кушвір, 19 л.
Кузменчук Яків, з. оп. 36 п.
Кузьмінський Василь, 19 л.
Кузик Іван, з. оп. 36 п.
Лабай Петро, 19 л.
Лабяк Григорій, 19 л.
Лацький Николай, ж.
Ласійчук Никодим, з. оп. 36 п.
Леленчук Василь, з. оп. 36 п.
Лесюк Василь, з. оп. 36 п.
Левчко Іван, 19 л.
Левицький Стефан, 19 л.
Лішак Йосиф, 57 п.
Литвин Мартин, 19 л.
Лотоцький Йосиф, 19 л.
Лубенко Теодор, з. оп. 36 п.
Луцик Яків, 19 л.
Людзак Іван, з. оп. 36 п.
Луканюк Юра, з. оп. 36 п.
Луняк Франц, 76 п.
Яловецький Василь, 19 л.
Махнович Юра, 19 л.

Малько Никодим, з. оп. 36 п.
Максимець Іван, 19 л.
Манашин Іван, 19 л.
Марчук Гаврило, з. оп. 36 п.
Марчук Гаврило, з. оп. 36 п.
Марчук Николим, з. оп. 36 п.
Марчук Николай, з. оп. 36 п.
Марчук Теодор, з. оп. 36 п.
Маріянчук Власій, з. оп. 36 п.
Маркітан Ніканор, 41 п.
Мартинюк Роман, з. оп. 36 п.
Матринюк Роман, з. оп. 36 п.
Масюк Андрій, з. оп. 36 п.
Матлюк Петро, з. оп. 36 п.
Меленка Іван, з. оп. 36 п.
Мелепчук Антін, з. оп. 36 п.
Михайлюк Михайло, 41 п.
Михайлюк Фока, з. оп. 36 п.
Мілевський Вас. Франц, з. оп. 36 п.
Міроха Йосиф, 93 п.
Мітчук Петро, з. оп. 36 п.
Мочернюк Петро, з. оп. 36 п.
Молоч Никита, 41 п.
Москалюк Мирон, 41 п.
Москвяк Володимир, 76 п.
Мурзак Юрій, 41 п.
Муселович Андрій, з. оп. 36 п.
Микитин Петро, з. оп. 36 п.
Мироп Ілія, 19 л.
Мизюк Теодор, з. оп. 36 п.
Никонечний Стефан, 19 л.
Нестерюк Іван, з. оп. 36 п.
Николин Василь, з. оп. 36 п.
Никорович Михайло, з. оп. 36 п.
Обрізко Никола, з. оп 36 п.
Обушак Михайло, з. оп. 36 п.
Оглюк Дмитро, 41 п.
Олексюк Андрій, з. оп. 36 п.
Олексюк Василь, з. оп. 36 п.
Ошуст Іван, 19 л.
Палійчук Гриць, з. оп. 36 п.
Палівода Михайло, 19 л.
Паличук Дмитро, 19 л.
Панчишин Петро, 19 л.
Панкевич Михайло, п. оп. 36 п.
Парадовський Йосиф, 19 л.
Пашко Николай, 19 л.
Пашнек Олекса, з. оп. 36 п.
Павлюк Антін, 41 п.
Павлюк Косма, 41 п.
Павлячик Антін, 19 л.
Петранюк Трофим, з. оп. 36 п.
Петращук Олекса, 41 п.
Петрюк Теодор, 41 п.
Петрук Іван, з. о. 36 п.
Петрук Іван, з. о. 36 п.
Пискозуб Гнат, з. о. 36 п.
Подерковий Ілія, 19 л.
Подюк Михайло, з. о. 36 п.
Полоцький Іван, 19 л.
Поручинський Іван, 19 л.
Поспіх Іван, 19 л.
Попелиця Юрій, 41 п.
Процик Михайло, 19 л.
Проців Николай, 19 л.
Проданик Николай, 41 п.
Пропюк Константин, 41 п.
Пришляк Йосиф, 19 л.
Псарюк Федор, з. о. 36 п.
Пишків Семен, з. о. 36 п.
Росовський Михайло, 19 л.
Рубнак Юрій, з. о. 36 п.
Ружиський Антін, з. о. 36 п.
Сахаревич Василь, 19 л.
Саламаха Михайло, 19 л.
Самота Іван, 19 л.
Самотус Мартин, 19 л.
Самуляк Панько, з. о. 36 п.
Сапович Максим, з. о. 36 п.
Сапович Онуфрій, з. о. 36 п.
Савчук Михайло, з. о. 36 п.
Шлемко Филимон, 41 п.
Семенчук Михайло, з. о. 36 п.
Семів Тома, 19 л.
Сенеца Іван, з. о. 36 п.
Ситник Йосиф, 19 л.
Слободян Федор, з. о. 36 п.
Слошак Петро, з. о. 36 п.
Слюсарюк Дмитро, з. о. 36 п.
Смишнюк Андрій, 19 л.
Собенко Данило, 19 л.
Содома Павло, 19 л.
Содомійчук Конст., з. о. 36 п.
Соколюк Юрій, з. о. 36 п.
Сородок Архип, 41 п.
Снак Теодор, 41 п.
Стадник Александер, 19 л.
Стовпюк Іван, з. о. 36 п.
Струк Іван, з. о. 36 п.
Сухоцький Василь, 19 л.
Суляха Михайло, 19 л.
Сидор Іван, 19 л.
Симотюк Сильвестер, з. о. 36 п.
Сисак Тимко, 19 л.
Шайда Петро, 19 л.
Шарковський Йосиф, 19 л.
Шерей Пилип, 19 л.
Шестак Іван, 19 л.
Шещук Олекса, з. о. 36 п.
Шкільний Теодор, 19 л.
Ширин Іван, 19 л.
Танасійчук Петро, з. о. 36 п.
Телеп Василь, з. о. 32 п.
Тенин Дмитро, з. о. 36 п.
Теодорів Пилип, з. о. 36 п.
Терлецький Йосиф, з. о. 36 п.
Тинтюник Михайло, 19 л.
Ткачук Ілія, 41 п.
Ткачук Олекса, з. о. 36 п.
Тодорів Гаврило, з. о. 36 п.
Токар Михайло, 41 п.
Томанга Іван, з. о. 36 п.
Троян Яцко, 19 л.
Турчинський Петро, 19 л.
Турновський Антін, 5 стр.
Титик Іван, з. о. 36 п.
Улицький Николай, 19 л.
Веселовський Григорій, 19 л.
Вісневський Дамян, 19 л.
Владика Николай, 19 л.
Валарчук Василь, з. о. 36 п.
Волошинюк Василь, з. о. 36 п.
Вольський Петро, 19 л.
Вовк Василь, 19 л.
Взяс Василь, 19 л.
Забавчук Андрій, 19 л.
Задорожний, 19 л.
Загорчак Юра, з. о. 36 п.
Заката Василь, 41 п.
Замойський Петро, 19 л.
Запоточний Теодор, з. о. 36 п.
Завялець Семен, з. о. 36 п.
Зазуля Іван (Чорногуз), з. о. 36 п.
Збийовський Іван, 5 стр.
Зимак Василь, з. о. 36 п.
Зуппик Василь, з. о. 36 п.
Жовнір Олекса, 19 л.

БРАНЦІ:

Білас Іван, 19 л.
Ференц Антін, 22 с.
Янк Яків, 22 с.
Мазур Пилип, 19 л.
Онаєць Теодор, 41 п.
Сурма Павло, 19 л.

(Дальше буде).

ЦІННИК КНИЖОК,
які можна дістати в друкарні „Свободи":

Під прапором свободи. Вибір патріотичних декламацій	30
Про нутро землї	25
Пісні про Канаду і Австрію	40
Про конець сьвіта	15
Прінц і нуждар, оповідане	50
Розмова Поляка з Русино	10
Релігійні вірованя	20
Рицар і смерть	5
Руський штукар, 212 гарних штук до забави	50
Русько-англійський тлумач	60
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Страйк	20
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Степові люди	15
Товариська ворожка ..	15
Хто з чого жие	15
Хлопська доля	5
Через кордон	15
Які то є люди на земли, з 20 образками ...	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Збірник найкрасших пісень церковних	10
Коляди	15

Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить присилати наперед. Для тих, що хотять занятись розпродажею книжок, даємо значний опуст.

Адреса:
„SVOBODA"
83 Grand Str., Jersey City, N. J.



ПЕТРО ЯРЕМА
РУСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
випозичає корчі на весіля, хрестини і всякі другі забави.
115 Ave. A., New York, N. Y.
Телефон: Orchard 2566.

R. J. Glick Агент асекураційний від огня.
Офіс находить ся —39
WILLIAM McCONNEL BUILDING
SHAMOKIN, PA.

НА 8-МІСЯЧНУ ПРОБУ!!!

Напишіть до нас а ми пішлемо Вам гарний, ґарантований

ГРАМОФОН

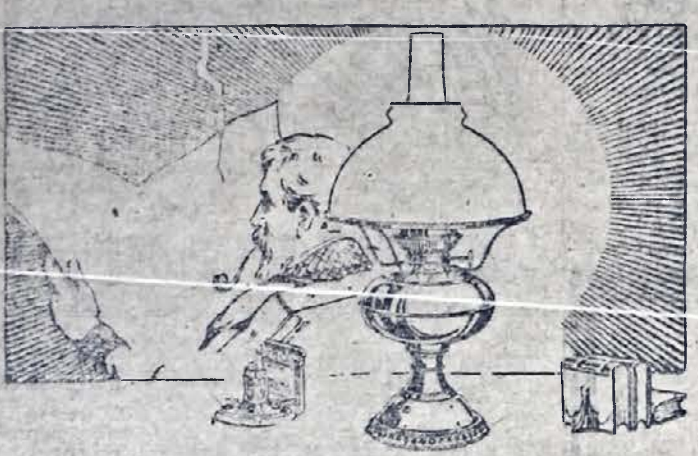
і 32 кавалків руських пісень і музики, які самі виберете собі НА СПЛАТУ і НА 8 МІСЯЦІВ ПРОБИ. Хто не буде вдоволений, не заплатить ані цента. Пишіть сейчас по інформації залучаючи марки на пересилку каталоґа.

... по музиках — запитайте своїх:

Одинока руско-християнська фірма грамофонів. 59—

LIBERTY COMMERCIAL CO.,
233 E. 14 St., New York, N. Y.





Читанє при сьвітлї лямпи Rayo є приємне.

Повне і лагідне сьвітло лямпи Rayo не висилює очий і при нїм читаєсь з приємностию. Воно не є разяче і тому знатоки поручають сї лямпи як одні з найлїпших нафтових лямп.

Rayo ЛЯМПИ

є дуже досконалї. Не разять і не миготять, а дають все рівне сьвітло.
Rayo Лямпи є вигідні до запалюваня і до уживаня. Дешеві — однак дають цінне сьвітло.

Standard Oil Company
(NEW JERSEY)
NEWARK

КУПОНИ „HASSAN“

можна виміняти на ужиточні і
гарні презенти
В СЛІДУЮЧИХ ПРЕМІОВИХ СКЛЕПАХ:

JERSEY CITY, N. J.	PATERSON, N. J.	MORRISTOWN, N. J.
580 Newark Ave.	25 Main St.	27 Speedwell Avenue.
158 Pavonia Ave.	PASSAIC, N. J.	MONTCLAIR, N. J.
349 Central Ave.	52 Monroe St.	16 Spring St.
123 Brunswick St.	185 Passaic St.	KEARNEY, N. J.
557 Palisade Ave.	543 Main Avenue.	6 Kearney Ave.
349 Jackson Ave.	218 Monroe St.	HOBOKEN, N. J.
6 Newark Ave.	NEW BRUNSWICK, N. J.	303 First St.
NEWARK, N. J.	132 Albany St.	ELIZABETH, N. J.
272 Fifteenth Ave.	108 Easton St.	131 Broad St.
40 Market St.	PERTH AMBOY, N. J.	DOVER, N. J.
216 Court St.	157 Main St.	23 Dickerson St.
230 Broome St.	397 State St.	BAYONNE, N. J.
316 Market St.	UNION HILL, N. J.	224 Broadway.
640 Market St.	425 Bergenline Ave.	513 Broadway.
273 Eighteenth Ave.		

Коли Вам невигідно до сих склепів удатись, то відсилайте сї купони почтою до:
THE AMERICAN TOBACCO CO.,
Premium Department
P. O. Drawer L,
Jersey City, N. J.



5¢

„The Standard of America“

ВИНЯТКОВЕ ПРЕДЛОЖЕНЄ ДЛЯ КУРЦІВ.



Хто тепер замовить у нас за $6.00 тютюну, дістане додатково 10 річий які тут представлено. ЗОВСІМ ДАРОМ. Наколи хочете курити добрий тютюн, то виріжте се оголошенє і зашлїть враз $1.00 на завдаток, для запевненя що Ви хочете купити сей тютюн, а ми сейчас вишлемо Вам 50 пачок найлїпшого тютюну, а се: 13 пачок тютюну зв. „БОГДАНОВ“ в цінї 25 цнт. за пачку; 13 пачок зв. „СУЛТАН“ по 25 цнт.; 12 пачок „МАКСЕКСУДІ“ по 23 цнт.; 12 пачок „СТАМБОЛІ“ по 20 цнт. і сих 10 річий в дарунку ЗОВСІМ ДАРОМ; коли тютюн Вам доручать і сей Вас вдоволить, заплатіть решту $5.00 і кілька центів на кошта пересилки. Коли не вдоволитесь, не приймайте тютюну, а ми Вам звернемо $1.00.

УВАГА: Ми даємо сих 10 річий зовсім даром задля розповсюдненя наших тютюнів як найширше. Тому користайте з нагоди, поки ще маємо сї дарунки. — Пишіть на адресу: 77—80

MOSKVA TOBACCO CO.,
92 West Broadway, Dept. 51, New York, N. Y.

ДАРОМ! ДАРОМ! ДАРОМ!



З причини теперішної европейської війни, ми закупили від одної збанкротуваної німецької фірми великий запас ріжнородного товару, який ми рішили додавати до наших годинок ЗОВСІМ ДАРОМ. Той, хто тепер купує від нас мужеський або дамський годинник, одержить заразом 8 повисше поданих річий зовсім даром, а іменно: 1) ланцушок 2) дармовис, 3) ножик, 4) фонтанове перо, 5) бритву, 6) будильник, 7) перстенець, 8) 32-калїбр. револьвер (model.)

Коли отже хочете набути нашу 14 каратову позолочувану годинну, ґарантовану фабрикою на 20 літ, зі славним на цілий сьвіт осередком, а крім сего сих 8 річий в дарунку, то витніть се оголошенє і зашлїть до нас залучаючи 25 центів в марках на завдаток і запевненє, що Ви дійсно хочете сю годинку, а по одержаню вишлемо Вам сейчас годинку і ДАРУНОК. При дорученю Вам посилки огляньте її і коли Вам всьо подобаєсь, заплатіть решту в сумі $7.70 і за оплату пересилки 25 цнт., а коли Вам сї річи не подобають ся, то не платіть нічого, а ми опісля звернемо Вам 25 цнт.

Тут згадаємо, що другі фірми жадають за таку саму годинку потрійну ціну, а ми числимо лиш $7.95; самі дарунки варта більше ніж $7.95, але ми даємо їх ДАРОМ задля сего, що сї річи ми набули дешево і у великій скількости, а і тому, щоби розголосити як найбільше наші годинки.

Памятайте, що війна з Німцями не буде вічна і що не все буде така нагода, тому користайте з неї тепер, доки є у нас сї дарунки.

Пишіть нині на адресу:

NEW YORK WATCH CRED. CO.,
WEST BROADWAY, GERKEN BLDG. D. 150 NEW YORK CITY.

УВАГА: Пошукуєсь позамісцевих аґентів до розпродажи сих годинок. Платня від $10.00 до $25.00 тижнево. Пишіть до нас, залучаючи 2-центову марку на відповідь. 77 і 80

ДЛЯЧОГО не маємо видіти як наші братя по лицарськи проливають кров і гинуть геройською смертію.

Кождий Русин повинен мати образ з теперішної сьвітової війни, в якій наші братя проливають свою кров і доказують геройства.

Наші образи артистично виконані представляють занятє Львова, здобутє Калїша, Ченстохова і облогу Перемишля, затопленє кораблїв на мори і т. и.

З причини, що на сих образах бачимо також наших братів, кождий Русин повинен купити сю цінну памятку і переховати її для потомности.

Зазначуємо, що сї образи находять ся лиш у нашім с... і тому належить спішитись з замовленями.

ЦІНА ЗА ЦІЛУ СЕРІЮ ОБРАЗІВ $1.00

Вложіть паперовий долар в коверту і вишлїть на адресу:

ART COMPANY, 74
208 W. 34th Str., New York, N. Y.



Купуючи годинку впрост в фабриці, зашадите найменше $19.00, а се тому, що в шторах Ви заплатите за таку годинку $25.00, підчас коли наша фабрична ціна за сю годинку виносить всего $5.80, а крім сего, хто тепер замовить у нас сю годинку, дістане ЗОВСІМ ДАРОМ 10 річий, які тут представлені на образку, а се: 32-калїбр. револьвер (модель), ланцушок, дармовис, бритву, ремінь до острення, кубок на мило з пензлем, шпинки до мавшетів і шпильку до краватки.

Коли хочете набути сю 25-долярову годинку за $5.80 і сих 10 річий даром, то витніть се оголошенє і зашлїть до нас залучаючи 25 центів в марках на завдаток, що Ви дійсно хочете сю годинку, а ми опісля вишлемо Вам сейчас годинку і 10 річий в додатку ЗОВСІМ ДАРОМ. Запевняємо, що хто замовить годинку у нас, не ризикує нічого, бо кождому признаємо право оглянути нашу годинку і пересьвідчитись чи вона є такою, як описано, а коли упевнитесь, що ся годинка дійсно варта $25.00 і що є з 14 K Gold Filled, з фабричною ґаранцією на 20 літ і має славний сьвітовий осередок, тоді заплатіть решту $5.55 і кошта пересилки 25 цнт. Коли би Ви не були з неї вдоволені, звернемо Вам 25 цнт. Направляємо наші годинки через 20 літ або виміняємо на нові при одержаню 25 цнт. на пересилку. (Гроші з Канади мусить бути надсилані з гори).

УВАГА: Коли вибираєте годинку, то зробіть знак хреста на одній з представлених в горі на сім образку годинок, і повідомить нас чи хочете годинку дамську чи мужеську. Адресуйте: 80—83

NATIONAL COMMERCIAL COMPANY,
90—92 W. BROADWAY, Dept. 200, NEW YORK, N. Y.

КНИЖОЧКИ ПЛАТНИЧІ для Братств і Товариств до вписуваня місячних вкладок, можна дістати в друкарни „Свобода“ по цінї 7 цнт. штука.

ХОРІ ЛЮДИ! Чи стратили Ви терпінє, яке мали з причини Вашої недуги?



Власний дім.

День за днем, тиждень за тижнем, місяць за місяцем, рік за роком, занимаюсь лїченем хорих людий. Представте собі, кілько хорих я уже вилїчив, а кілько хорим украсив житє. Коли Вам житє надоїло через пробоване так званих лїків і відчуваєте, що з Вами все гірше, в такім разї сейчас зверніть ся до старого знаного спеціаліста.

Він дасть Вам даром пораду, що маєте робити, щоби спасти житє і обжекать Вам недугу. Лїчу уже 20 літ з найлїпшим результатом всї недуги, які дотикають крови, гемороїди, біль жолудка, серця, легких, печінки, почок і т. п. Для недуг полових і нервових маю більші знані електричні апарати і X-лучі, за помочию котрих переглядаємо Ваші внутрішні органи. Не кождий доктор має ті апарати, длятого, що суть дорогі. Хемічне розслїджуванє мочи. Не відкладайте до завтра, а сейчас приходїть до звісного лїкаря: 36—

Dr. L. LANDES,
140 East 22nd St. New York, N. Y.,
betw. 3rd & Lexington Ave.
Приймають ся хорих в годинах: від 10-ої рано до 8-ої вечер, а в недїлї від 10-ої рано до 4-ої попол. — Порада даром.



2 ДОЛ. МІСЯЧНО 2 ДОЛ.

ЗНАМЕНИТА НАГОДА КУПИТИ ГАРНИЙ

Фоноґраф

який ґарантуємо на 15 літ. Сей фоноґраф вартости $60.00 продамо за $21.50 з 20 гарними руськими піснями. Дамо на 3-місячну безплатну пробу.

Пришлїть нам $5.00 на завдаток а ми пішлемо Вам сейчас сей гарний фоноґраф. Маємо також инші фоноґрафи на сплату по $2.00 місячно. Пришлїть нам своє імя і адресу, а ми вишлемо Вам гарний ілюстрований каталоґ з всякими музичними інструментами і иншими річами даром. 66—

GREATER NEW YORK PHONOGRAPH CO.,
308 GRAND STREET, NEW YORK, N. Y.

2 ДОЛ. МІСЯЧНО 2 ДОЛ.

Війна! Цїни упали! Війна! Всьо за $5.95.



Наша втрата — Ваш заробок. Гроший не жадаєсь. Заплатіть по одержаню товару, коли будете з него вдоволені. Маємо надмірний запас товару. Видаємо на тисячі долярів премій для познакомленя з нашими товарами. Лиш через обмежений час будемо продавати сї елєґантно ґравіровані золоті годинки — дамські або мужеські, з знаменитим осередком за $5.95, а в додатку дамо гарну збірку з 4 річий, а се: щітку до голеня, пікльований револьвер на 7 стрілів, ланцушок, ... Гавана цигар, перстень, фонтанове перо — зовсім даром. Повна ґарантія. Сї річи коштують всюди $25.00. Рідка нагода — купуйте, поки товар не випроданий. Подайте своє імя і адресу і пришлїть з сим оголошенем а ми вишлемо Вам годинку і збірку в 10 річий до вільного оглянення. Коли Вам подобає ся заплатіть аґентови $5.95 і кошта пересилки. Защадите гроші, як вишлете замовленє сейчас. — Адреса: 1498

EXCELSIOR WATCH CO., Dept. 1181, CHICAGO, ILL.

КОЛИ ПОТРЕБУЄТЕ ДОБРИЙ

ФОНОҐРАФ



або який другий музикальний інструмент, приходїть до нас або напишіть до нас, а ми продамо Вам найлїпшого рода фоноґраф за $75.00.

За 24 долярів і 75 центів разом з 30 руськими піснями і з ґаранцією на 15 літ.

Пришлїть тільки $5.00 на задаток, а ми вишлемо Вам сей чудовий інструмент.

Маємо на складі також иньшого рода фоноґрафи, на сплату по $2.00 місячно.

Пришлїть свій докладний адрес, а ми вишлемо Вам безплатно красний ілюстрований каталоґ ріжнородних музикальних інструментів і инших придатних річий.

INTERNATIONAL TALKING MACHINE CO. 59—
70 Allen Street, New York, N. Y.

ПОЗІР! НАЙЛІПША НАГОДА НА СЬВЯТА! ПОЗІР!

ДОВІРЯЄМО НИНІ КОЖДОМУ.
КУПУЙТЕ
НА КРЕДИТ! НА КРЕДИТ!
В ПЕРШІМ І НАЙБІЛЬШІМ ДОМІ КРЕДИТОВІМ!

ГОДИННИКИ



золоті, срібні і прочі цінні дорогоцінности по дуже знижених цінах
на сплату по $1.00 місячно.

ДАРМО! Віддаємо на 30 днів безплатної проби! ДАРМО!
ҐАРАНТУЄМО КОЖДИЙ ГОДИННИК НА 20 ЛІТ 114—
ДАРОМ: Правдивий золотий перстень для кождого купуючого! ДАРОМ!
Не відтягайте, лише жадайте зараз наш безплатний, найбільший, остатній, прекрасний каталоґ.
THE WATCH & JEWELRY CO. 194 E. Houston St. D. 32. NEW YORK, N. Y.

КУПУЙТЕ ФАРМИ НА ПЕРШІЙ РУСЬКІЙ КОЛЬОНІЇ В MILLVILLE, N. J.
5-АКРОВІ ФАРМИ ПРОДАЄСЬ НА ДУЖЕ ДОГІДНИХ СПЛАТАХ.

АДРЕСА НАШИХ ОФІСІВ:
THE EUROPEAN COLONIZATION CO.
761 Drexel Building
S. E. Corner 5th and Chestnut Sts.,
PHILADELPHIA, PA.

Або приїзджайте впрост до:
19-21 HIGH STREET.
MILLVILLE TRUST BUILDING.
MILLVILLE, N. J.

або:
Mr. B. MATOLICZ.
326 W. Main Street,
Millville, N. J.
Можете приїздити кождого дня.